

Հանճարներու, Մուսաներու ճետերուն
 Պինդ շղթաները գերութեան խորտակել,
 Թեոփն ողջոյն Սուրբ Դազարու նա կու տար.
 Ռազմի դաշտին տեսիլը զինքն էր դիւթած,
 Դիւցազնի մահ՝ հոն լոկ կրնար ձեռք ձգել:
 Պատրաստ էր նաւն առաջատուով ուռուցիկ.
 Կը չըւէր Լորտն յուզումներով, յուշերով...
 Վերջին հայեացք մ'ալ ձգեց նա, ու գոչեց.
 « Խաղաղութեանն այն՝ զոր հոգիս ըմբոշխնեց
 Ձընաշխարհիկ այս կղզեկին անկեան մէջ՝
 Վերկայ, քարոզ թող ըլլայ սուրբ ձիթենին
 Ու հովանի ընէ այն քայլ մը հողին
 Ըզմայլումիս յաւերժական յիշատակ »:
 Ըսաւ, զնաց ու մեկնեցաւ նա անդաճ...

Ու դար մ'անցաւ, հոս կը հսկեն ձիթենիք.
 Խաղաղութեան սօսաւիւնով կը նուազեն
 Մեծ կղզիէն հոս ուխտաւոր այցելուին՝
 Անմահ Լորտին երգերն, յուշերն ու խոհերն:

Հ. ԵՂՅԱ ՓԵՅԻՆԵԱՆ

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

Առաքելոց վանքի կոլիւր — Պատմեց Զօր. Ամ.
 դրամիկ. Գրի առաւ Լ. Կ. Լիւլէնեամ. —
 տպ. «Պայքար»ի Պօսթոմ — 1924.

Վիպական արկածներու հոգեգրգիւ հրապոյրն
 ունի այս 79 էջոց գրքոյկը. շատ պարզ է ոճը,
 գրեթէ անմշակ. Օճախի առջև պատմուածք է,
 ուր ոգեւորած զինուորը իրենց քաջութիւն-
 ները կը պատմէ հայրենասէրի հպարտութեամբ:
 Այդ էջերուն մէջ կուսակցական ոգւոյ մը ո՛չ
 խորխտանքը կայ և ո՛չ դիտումաւոր նպատակ:

Սպիտակ էջերուն մէջ ցանուած է հայ ցեղի
 հարազատ որդիներու վարդաբոյր արիւնը, արդար
 վրէժի սուրբ կրակը: Էջեր կան որ հայրենասիրի
 մը աչքերէն ջերմ արցունք կը խլեն, իրենց
 գրաւիչ դէպքին համար, մեռող քաջերու
 զուարթ անձնագոհութեան համար:

Հոն համառօտակի նկարագրուած է վանքը,
 աւտր բազմադարեան խաչը՝ որ անսասան կը

հսկէ քաջերու խուճին վրայ սուրի և հուրի
 դէմ:

Զօր. Անդրանիկի դերը վեհ և անխռով առիծի
 մը կերպարանքն ունի, իւր քաջութեամբ և հան-
 ճարով ամէն վտանգ սարդոստայնի պէս կը կտրէ
 կ'անցնի:

Կիսարի հոգւով մեծցած ճշմարիտ զօրավարն
 է, որ կը բաժնէ իւր զինակիցներուն հետ վը-
 տանգն ու քաջութիւնը, մահն ու յաղթանակը:
 Ան վեհանձն է իւր ուտքը խոնարհող ոսոխին հան-
 դէպ. շանթ մը՝ դիմագրաւողին դէմ:

Թող մայրեր պատմեն իրենց զաւակներուն
 այդ նուիրական կոխը, հայրենիքի և ընտանիքի
 պատին և ու սեմը արթնցնելու համար: Եթէ
 այդ դիւցազներու կուրծքերը դիւ չեն պսակուած
 ոսկի և արծաթ մետաղներով, բայց Մասեաց
 վարդազեղ արշալոյսը միշտ պիտի գայ թարմ
 համբոյր տալու անոնց կարմրած սրտին:

Հայրենիքը դեռ շատ կարօտ է դիւցազներու
 և Անդրանիկի. դեռ մեր նուիրական ուխտը չէ
 կատարուած. ըլլայ Գաշակցական ըլլայ Պոլ-
 չեիկի, պէտք է հոն հաւաքօրինք և մեր օճախը

մենք վառենք: — Ո՛վ ընթերցող, եթէ չունիս Հայաստանի սէրը՝ մի կարդար այս գրքոյկը, քեզ համար խենդ դիցազնիբու վէպ է:

Ժողովուրդի զաւակի մը յիշատակները. գրեց.

Գր. Մխալեան. — տպ. «Պայքար»-ի Պոսթոմ 1924.

Ահա նորակերպ գրութիւն մը, որ իր վիպական բնոյթով եկած է մասնաւորապէս պանդրեթոսի թեման մէջ գտնուող հայերու սրտին մէջ մանկութեան անոյշ յիշատակներ արթնցնել:

Բայց թէ որ տեղի, որ քաղաքի սովորութեանց վրայ կը խօսի՝ հանելուկի տակ է:

Քիչ թէ շատ կը հասկցուի, որ հեղինակի մանկութեան տպաւորութիւններն են, մասնաւորապէս Մարտունիի և Իզմիրի շրջանակներու մէջ: Մանրամասն է գրութիւնը և քիչ մը շատ երկարած. եթէ ոճի և դարձուածքի բնական և հաճելի սահունութիւն չունենալ՝ ընթերցումը տաղտկալի պիտի ըլլար:

Կը մտնես անծայր դաշտի մը մէջ, ուր գիւղ մը կամ հանգրուան մը չես գտնիր որ աշտերդ հաղթեցնեն. այնքան երկար են բաժանութիւնները, բայց լեցուն է գոյնզգոյն ծաղիկներով:

Լաւ թափանցած է գրութեան մէջէն դերասաններու հոգեւոյն, մասնաւորապէս ստորին դասակարգի ժողովրդեան կիսաստուեր կեանքին մէջ:

Ազգագրական ճիշդի հետեող մը պիտի ուզէր լայնորէն ոգտուիլ և շատ տուեալներ քաղել, եթէ Պ. Մխալեան խնայած ըլլար սովորութեանց որ տեղերու վերաբերման գաղտնիքը լուծելը:

Բովանդակապէս կը պատկանի փոքր Ասիոյ հայութեան. մասնաւորապէս ուժ կու տայ գիւղերու կամ արեւելեան քաղաքներու մէջ Ժողովրդականացած այն ծերունի հրաշալի տիպարներուն՝ որոնք իրենց առանձնայատուկ շնորհքներով պզտիկ աշխարհ մը ստեղծած են իրենց շուրջը:

Եւ արդարեւ հեղինակը շատ լաւ յաշողած է անոնց պատկերացման մէջ, ցոլացնելով ինչ որ այդ համեստ և զուարթ ծերունիներուն մէջ իբր ձգի կայ:

Բնականօրէն կը պատկերանան ընտանեկան անոյշ յարաբերութիւնները, հարեանի կեանքը, հայութեան զուարթ և ընկերաբան երեքնի:

կեանքը, ուր առաւելապէս դուրս կը ցատկեցնէ համեստ և առաքինի գաւառացիին վեհանձն և ազնիւ հոգին:

Այդ պարզ և հաճելի երջանկութեան կու գան կը խառնուին զարգացման կեղծ դիմակով շրջապարտած նիհար և գունատ պատուելիներ, հայութեան պարզութիւնը պղտորելու համար, ինչպէս պղտոր շուրք կը խառնուի վճիտ առուակին:

Աշխարհաբար աւետարան մը կայ թեքներուն տակ. խոհուն և լուրջ կերպարանք ունին. միշտ երկիւային յափշտակութեանց մէջ. իրենց հոգեւ շունչ խօսքերով կու գան հեթանոս հայերը դարձնելու, և հոն է որ կը տեսնենք հրաշէկ ճաղատներ պարերու տակ, կը պահկներու, գինեւ տուններու մէջ, փողոցի վրայ, կը վիճին, կը բաղին, և երկուքն ալ յամառ կը մնան իրենց դերին մէջ, պատուելին կը թօթափէ կօշիկ փոշին, ցաւելով որ Լուսաւորչի որդիները մոլորութեան ծոցէն դուրս չի կրնար քաշել ի լոյս Լուսները:

Մեր պատմութեան մէջ այսպիսի եզակի տեսարաններ հրաշալիօրէն նկարագրած է Պ. Մխալեան, ընթերցողին ծիծաղի և զուարճութեան էջեր բացաւրով. ինչ ինչ բացատրութեանց մէջ նմանած է Պարոնեանի ոճերուն, մանաւանդ ծաղրածութեանց մէջ:

Թէ՛ սորվեցնելու և թէ՛ զուարճացնելու յատուկ շնորհն ունի. կը սորվինք առանց յոգնելու, կը կարգանք առանց անդրադառնալու, վաժն գիտնը և բացատրութիւնները շատ բնական և պարզ են՝ բայց մշակուած լեզուով:

Լիովին կը բաղձալք որ այս գրքոյկը հասնի հեղինակին դրած նպատակին, վառ պահելով պանդուխտ հայերու մէջ հայրենիքի յարկին քաղցր յիշատակները, միանգամայն քաշալեր ըլլալով հեղինակին՝ նորանոր ազգօգուտ լուրջ նիւթեր հրապարակ բերելու:

Հ. Վ. ՅՈՎԱՆՆԵԱՆ

Մարդկանց 10(16) 7իմ մէկ աչքը զօրաւոր է՝ միւսը տկար. և 15(16) մէկ հոգւոյ հազիւ երկու աչքերը մմամ եմ: Զայնի մուրը թըրթուրմբերը մէկ ակամշով լաւագոյն կը լսուին: Եղումզմբերը հաւասար արագութեամբ չեն մեծ մար. ամենէմ աւելի՝ միշտամտիմը կը մեծմայ. ամենէմ մուազ՝ բութ մատիմը: 10(16) 5(16) ծախ ոտքը՝ միշտ աշէմ քիչ մը կարմ է: